

Posudek školitele

Bakalářská práce Václava Rabiňáka *Znaková povaha uměleckého díla u Jana Mukařovského a Nelsona Goodmana* si klade za cíl rozkrýt zdroje podobnosti dvou sémiotických teorií umění dvacátého století (Mukařovský, Goodman), které nespojuje historická souvislost, ale nápadná shoda systematická. Autor nabízenou komparaci zastřešuje velmi ambiciózní tezí, která tvrdí, že jakákoli sémiotická teorie umění (tj. jakkoli vypracované pojetí uměleckého díla jako znaku) bude nevyhnutelně chápat umělecké dílo jako znak *netransparentní*.

Práce je rozdělena do tří jasně vymezených celků. V prvním je představena Mukařovského obecná teorie estetična a jeho pojetí uměleckého díla, které má z této teorie organicky vyrůstat. Druhý oddíl je věnován Goodmanově analýze symbolických systémů umění. A poslední část nabízí komparaci obou přístupů. Nápadná podobnost mezi oběma koncepcemi, kterou nelze vztáhnout k žádnému historicky doložitelnému vztahu mezi oběma autory, již byla v odborné literatuře několikrát popsána. Předkládaná práce si klade za cíl vykázat shodné myšlenkové předpoklady u obou teorií (ústící ve shodné vymezení uměleckého díla jako netransparentního znaku) a ty zobecnit v závěr týkající se všech sémiotických teorií umění vůbec. Musím uznat, že do značné míry se autorovi tento cíl naplnit podařilo. Práci se nedá upřít poctivost, a to ve vícero ohledech. S literaturou pracuje autor velmi přesvědčivě, v rámci vymezeného tématu neztrácí kontrolu nad zvolenými zdroji. Daří se mu nabídnout ucelený pohled na obě teorie, což především u do značné míry fragmentárního odkazu Jana Mukařovského představuje velký interpretační výkon. Tím se dostáváme k dalšímu kladu práce, kterou je - většinou úspěšná - snaha domýšlet a původním způsobem překračovat materiál nabízený vstupní literaturou. Takový přístup si pochopitelně téma, tak, jak si jej autor sám vytyčil, žádá; to samo o sobě ovšem ještě nebylo zárukou, že jej bude i schopen naplnit. Že k tomu skutečně došlo, se projevuje např. ve vyzdvižení „recepční“ orientace Mukařovského estetiky, v jejímž středu je vždy subjekt, který udává celé estetické situaci pohyb. Ale především přesvědčivě působí i hlavní bod komparace obou přístupů, totiž spojení sémiotického pojetí uměleckého díla coby netransparentního znaku s nezainteresovaností či s „neselektivní“ povahou estetického postoje.

Práce je napsána kultivovaným jazykem, srozumitelně a přehledně, bez závažnějších stylistických či gramatických chyb (snad jen zbytečné nadužívání slova „smyptomatický“ obzvláště ke konci textu a užívání chybného tvaru „potencionální“ by si zasloužilo nahradit).

Na závěr uvedu několik dílčích kritických postřehů, které by snad v budoucnu mohly vést k dalšímu zlepšení:

V práci chybí odkazy k jednotlivým Mukařovského textům; autor vždy odkazuje jen k celému výboru jeho studií. To je ale nepřijatelné, neboť výbor či antologie již vydaných textů nejsou primárním titulem, ale pouze více méně nahodilým zdrojem (Mukařovského texty byly přetiskovány vícekrát).

Na s. 16 se autor pokouší obhájit (či vyložit jako konzistentní) ne zcela intuitivní Mukařovského tezi o znakové povaze estetického postoje. Domnívám se, že neúspěšně. Tento problém se vrací na s. 19, kde autor tvrdí, že „postoj si vytváří znaky“, ale není vůbec srozumitelné, co se tím míní a jak konkrétně k něčemu takovému dochází. V jakém smyslu si vytváříme znaky např. při estetické zkušenosti s přírodou? Autor se na jiných místech snaží prokázat, že Mukařovský pojímal umělecké dílo jako znak. To je nekontroverzní tvrzení, které si podle mého názoru nezasluhuje tolik péče, kolik mu autor věnoval. Pro

Mukařovského byla právě zkušenost s uměním výchozím bodem: u uměleckých děl, která mají své autory a publikum, není problematické uplatňovat sémiotické pojetí. Naopak mimo zkušenost s uměním se z této teze stává skutečný oříšek.

Podle mého názoru věnoval autor příliš pozornosti otázce uměleckých norem, aniž by se naopak zaměřil i na to, jakým způsobem se uplatňují v uměleckém díle normy mimoumělecké (Co se s nimi děje, když se stávají součástí uměleckého díla?).

V seznamu literatury, v oddílu titulů sekundární literatury chybí samostatný odkaz na text Milana Jankoviče, o kterém se hovoří v pozn. č. 109. Naopak se v seznamu literatury objevují Wittgensteinova *Filosofická zkoumání*, k nimž není odkazováno v žádné poznámce pod čarou.

A poslední doporučení: jistě by práci prospělo, kdyby byly při výkladu názorů každého z autorů zohledněny další dva tři tituly klasické sekundární literatury, aby bylo zela zřejmé, nakolik je nabízená interpretace původní.

Navzdory uvedeným výhradám či spíše doporučením, převyšuje posuzovaná bakalářská práce standard požadovaný po bakalářských esejích ve významné míře.

Rozvrh práce a část věnovaná Janu Mukařovskému byly intenzivně během posledního půl roku před odevzdáním intenzivněji konzultovány.

Vzhledem k uvedeným poznámkám navrhuji práci Václava Rabiňáka *Znaková povaha uměleckého díla u Jana Mukařovského a Nelsona Goodmana* k obhajobě s hodnocením *výborně*.

Štěpán Kubalík